

— en de normatieve betekenis van een Schriftdeel valt weg.

Hieruit blijkt, dat Prof. Hepp genoemde onderscheiding afkeurt; dat hij van historisch gezag spreekt; dat hij een nauw verband tusschen de onderscheiding van auctoritas historiae, door hem „historisch gezag” genoemd, en de Schriftcritiek aanneemt; en dat hij meent, dat de onderscheiding of benaming auctoritas historiae aan een ieder zou veroorloven om zoo veel en zoo weinig van de Heilige Schrift als normatief te laten gelden als hij zelf zou willen.

Zooals echter in het begin van dit artikel werd aangewezen, en gelijk uit het vorige artikel duidelijk kan zijn, heerscht er dan misverstand omtrent hetgeen onze vaders in dezen leerden en schreven. Alle Schriftcritiek in den tegenwoordigen te veroordeelen zin is door wat Voetius als zin van authentia historiae of ook authentia historica aangeeft, volstrekt uitgesloten. De geheele Heilige Schrift, ook in wat dan onder „authentia historiae” valt, heeft Goddelijk gezag, komt tot ons met den eisch van Godswege om het als onfeilbaar waar in historischen zin, d.i. als metterdaad gebeurd, te gelooven, maar niet alles is ons ten voorbeeld en voorschrift om ook aldus te spreken of te doen, noch bevat alles datgene wat wij ter zaligheid gelooven moeten.

S. GREIJIDANUS.

Tegenspraak.

Dr A. de Bondt van 's-Gravenhage schreef mij inzake mijn artikel Tweeërlei curatorschap van de vorige week een uitvoerigen verholgen brief als Ingezonden, die echter om het persoonlijke, en omdat daarin eene oude kwestie met Prof. Schilder, die nu afwezig is, te berde gebracht wordt, en om zijne lengte, moeilijk als zoodanig opgenomen kan worden.

Hij kwam er tegen op, dat ik niet het geheele stuk van Dr van Es had opgenomen. Alsof dat noodig ware, en het niet-overgenomen een ander licht op het wel aangehaalde zou werpen. Dat is echter niet het geval. Daarom was overneming daarvan niet noodig. Het geciteerde is duidelijk en spreekt voor zichzelf.

Verder zegt hij, dat Prof. Dr H. H. Kuyper het „Banner”-artikel niet overnam als Hoogleraar aan de Vrije Universiteit, en dat Prof. Dr K. Schilder niet in dienst der Theologische School zijne reis naar Amerika maakt.

Maar wat beteekent zulk eene opmerking? Als Prof. Schilder's arbeid in verdenking gebracht wordt, heeft dat vanzelf beteekenis ook voor zijn onderwijs aan de Theologische School, en voor die School zelve, en dat te meer, wanneer een curator van die School dat doet.

Voorts zegt hij, dat ik niet zuiver onderscheid, en in mijn artikel de zaken verwar. „Ook Uw opmerking, dat Dr van Es „een uiting van verdenking” tegen Prof. Schilder heeft gelanceerd, is niet juist.”

Nu zou het er op aankomen, deze bewering strikt te bewijzen. Maar dat juist laat Dr de Bondt na. Het zeggen, dat de verklaring der Curatoren van dezen zomer niet beteekent, „dat de curatoren nu ook elk woord, dat de hoogleraren buiten de colleges en de examens spreken, of doen drukken, verstandig of juist vinden”; en de redeneering: „In abstracto is het toch heel goed denkbaar...”, zijn geen argumenten. Zulk zeggen doet hier niet ter zake.

Over deze hoofdquaestie verschilt Dr A. de Bondt blijkbaar van mij in meening. Ik kan hem slechts aanraden, eens goed te lezen, wat Dr van Es in het aangehaalde schrijft en laat doorschemeren.

S. GREIJIDANUS.

Mijn antwoord aan Dr W. A. van Es.

Dr W. A. van Es stelde mij den eisch, deze week mijn artikel Tweeërlei curatorschap te herroepen.

Ik heb hem teruggeschreven:

„In antwoord op Uwe zoeven door mij ontvangen missive, dtd. 17 Jan. j.l., bericht ik U, dat ik bedoeld artikel hereld ben terug te nemen, zoodra niet slechts beweerd, doch duidelijk bewezen wordt, dat de daarin aangehaalde passage uit het „Gereformeerd Kerkblad” van Leeuwarden geene verdenking tegen Prof. Schilder bevat en uit.”

S. GREIJIDANUS.

De kerken in Synode saamgekomen. (I)

Het is eene mooie uitdrukking voor een heerlijk beginsel en ideaal: de kerken in Synode saamgekomen.

Want het geeft aan, dat de kerken zelve te zamen hare gemeenschappelijke zaken en onderlinge verhoudingen regelen, en wel, dat is de veronderstelling, naar den Woord Gods.

Daarmede wordt verworpen het pauselijk stelsel van kerkregering, en het caesareo-papistische en Erastiaansche, dat de overheid de kerk laat overheerschen, en het stelsel van het synodaal bestuur der Hervormde Kerk, en alle ander stelsel, waarbij die kerken door eene niet door Christus ingestelde macht overheerscht worden, of waarbij de geestelijke overheid der kerk niet tot haar recht komt.

De kerk is het lichaam van Christus, en aldus eene geestelijke eenheid, die, zooveel mogelijk, ook zichtbaar haar recht moet erlangen.

Maar de groote vraag is: hoe?

Velen zoeken dat in eene zichtbare macht, paus, overheid, synode, die alle kerken moet regeeren.

Daarvan wil het Gereformeerde kerkrecht echter niet weten, maar dat verwerpt dergelijke meening als strijdig met Gods Woord.

Dat erkent en handhaaft de eenheid der kerk als

lichaam van Christus, maar stelt, dat dit ééne lichaam van Christus, deze ééne wezenlijke kerk, openbaar wordt in plaatselijk geïnstitueerde kerken, die zelfstandig zijn ten opzichte van elkander, alle in zichzelf alle macht bezitten, die Christus aan Zijne kerk gegeven heeft, maar die noodig hebben en geroepen zijn om zooveel het kan onderlinge gemeenschap te zoeken en te beoefenen, elkander te helpen, gemeenschappelijke zaken te regelen, en dat alles en wat hier meer te noemen mag zijn, op voet van onderlinge gelijkheid en zelfstandigheid.

„Geene kerk zal over andere kerken, geen Dienaar over andere Dienaren, geen Ouderling of Diaken over andere Ouderlingen of Diakenen eenige heerschappij voeren”, art. 85 (nieuwe nummering) K.O.

Van eene verbinding van kerken tot eene geïnstitueerde classicale, provinciale, of landskerk weet het Gereformeerde kerkrecht niet, en wil het niet weten.

De Christelijke Gereformeerde Kerk, die door het Reglement van 1869 zoo iets aanvaard had, heeft later ingezien, dat dit verkeerd was, en dat Reglement doen vervallen. En dat niet alleen ter wille van hare vereeniging met de kerken uit de Doleantie, maar ook omdat zij het op zichzelf niet goed vond. „Onze Synode, ofschoon, ook afgedacht van de vereeniging, tot wijziging van het Reglement van 1869 in genoemden zin besloten hebbende, heeft daarbij toch ook op de vereeniging gelet en zich te meer voor die wijziging verklaard, wijl dan een voornaam struikelblok voor de vereeniging uit den weg werd geruimd”, schreven De J. van Andel en Dr H. Bavinck, als Voorzitter en Scriba van Deputaten van de Synode der Chr. Geref. Kerk in Sept. 1891; zie Acta der 3e voorl. Syn. v. Nederl. Geref. kerken te 's-Gravenhage in 1891, blz. 87. Vgl. ook Hand. v. d. Syn. d. Chr. Geref. Kerk, te Leeuwarden, 1891, blz. 64, 68, 72, 82 vv., 93 v.

Voor die vereeniging stelde de voorloopige Synode van Nederl. Geref. Kerken te Leeuwarden in 1890 ten slotte alleen dezen eisch: „Harerzijds stellen zij dus thans geen ander beding, dan dat de vereenigde Kerken de Drie Formulieren van Eenigheid der Gereformeerde Kerken als accoord van kerkelijk gemeenschap zullen eeren, en dat deze gemeenschap geregeld zal worden naar de beginselen van Gereformeerde Kerkregering, gelijk die in onze kerkenordening zijn uiteengezet”, blz. 63, vgl. blz. 64 en 58. Wat dit laatste betreft, verstond de Synode van Nederl. Geref. Kerken dit zoo, dat „de eenheid, waarvan de Nederduitse Gereformeerde Kerken leden zullen zijn, niet is eene eenheid, waarvan de samenstellende leden personen, maar zulk eene, waarvan de organische leden plaatselijke kerken zijn, samen verbonden door geen anderen institutionaire band dan die van de Dordtsche Kerkenordening”, Acta 1892, blz. 101, vgl. blz. 98, art. 59.

Met terugslag hierop hadden Deputaten der Chr. Geref. Kerk geschreven: „Gaarne erkennen wij, dat de Dordtsche kerkenordening niet van ééne landskerk spreekt noch daarvoor dienen kan. Zij kent slechts plaatselijke kerken, die klassikaal en synodaal vereenigd zijn. Iets anders wil onze Synode ook niet met de vervanging van het Reglement van '69 door de Dordtsche K.O. Maar deze D.K.O. erkent toch ook de eenheid in het innig, confessioneel en kerkrechtelijk verband der plaatselijke kerken”, Acta d. Syn. v. Nederl. Geref. Kerken, 1891, blz. 87.

Het ééne lichaam van Christus openbaart zich dus institutionair in plaatselijke kerken, die als onderling gelijke en zelfstandige kerken met elkander in gemeenschap of verband moeten treden, zonder door die verbinding eene nieuwe institutionaire landskerk te vormen. Dat is afgesproken bij de vereeniging van de Nederduitse Gereformeerde Kerken met de Christelijke Gereformeerde Kerk in 1892.

Dat is volgens beide de leer van onze kerkenordening. Zoo leert het ook Voetius, die schrijft, dat er door kerkverband alleen maar eene verbinding en bondgenootschap van kerken ontstaat, maar geene bijzondere of afzonderlijke kerk, zooals eene plaatselijke kerk dat is, welke laatste kerk heet in eersten, eigenlijken of principiëlen zin, Pol. Eccl. ed. Dr F. L. Rutgers, p. 251.

S. GREIJIDANUS.

De Grooten Catechismus van Zacharias Ursinus. (XIX.)

191. Wat is het vijfde gebod?

Eer uw vader en moeder, opdat gij lang leeft in het land, dat de Heere uw God u geven zal.

192. Wat wordt in dit gebod geboden?

Dat alle menschen hun taak, waartoe zij door God geroepen zijn, getrouw zullen vervullen; de kinderen aan hun ouders, de onderdanen aan hun overheden en aan allen, die over hen gesteld zijn, eerbied, liefde, gehoorzaamheid (in alle dingen, die niet door God verboden zijn) en dankbaarheid zullen bewijzen, en in zekere verdragelijke zwakheden van hen geduld zullen oefenen. Dat anderzijds de ouders en allen, die over anderen gesteld zijn, zich zullen inspannen, opdat hun kinderen, en die aan hun bescherming zijn toevertrouwd, godvruchtig en rustig leven mogen.

193. Wat wordt verboden?

Alle nalatigheid in onzen plicht; alle verachting van hen, die over ons gesteld zijn; alle ondankbaarheid; ook alle neuswijsheid en gehoorzaamheid, die geveinsd is of met eenig gebod Gods in strijd komt.

194. Waarom voegt God aan dit gebod een belofte toe?

Om ons tot de onderhouding er van te lokken, en aan te wijzen, van hoeveel gewicht Hij haar acht, daar de maatschappij zonder haar niet bestaan kan.

195. Verlengt God dan altijd dit leven voor hen, die hun ouders onderdanig zijn?

God volbrengt aan ons en deze en andere beloften van tijdelijke dingen in zóó verre, als Hij weet, dat zij tot onze zaligheid dienen.

196. Wat is het zesde gebod?

Gij zult niet doodslaan.

197. Wat wordt door dit gebod verboden?

Niet alleen alle kwetsing, die kan worden toegebracht aan ons eigen of aan eens anders leven of lichaam, en alle persoonlijke wraak, maar ook alle onrechtvaardige toorn, haat en begeerte om te kwetsen of zich te wreken, en de aanduiding er van in woorden en gebaren.

198. Wat anderszids geboden?

Dat wij alle menschen als onszelven zullen liefhebben, en zooveel in ons is, hun leven en welzijn zullen beschermen.

199. Zondigt dan de overheid niet, wanneer zij de misdadigers doodt of met andere straffen treft?

Geenszins. Omdat zij een dienares Gods is tot wraak over hem, die gedaan heeft wat kwaad is. Daarentegen zondigt zij zwaar, als zij in dit ambt nalatig is geweest; zoowel omdat zij aan de booze menschen vrijheid laat om te woeden tegen anderen, als omdat, door 't ongestraft laten van misdaden, zij den toorn en de straffen Gods over zichzelf en over geheele volkeren haalt.

200. Wat is het zevende gebod?

Gij zult niet echtbreken.

201. Wat verbiedt dit gebod?

Niet alleen het overspel, maar ook gemeenheid en schaamteloosheid in daden, gebaren, woorden, gedachten en neigingen; en in het algemeen teugeloosheid en alles, waardoor tot ongebondenheid aanleiding kan gegeven worden.

R.

G. B.

Edith's Huwelijk.

Edith's huwelijk, door Jilles Limburg. — Uitgave van H. A. v. Bottenburg, Amsterdam.

Het is niet de eerste maal, dat ds Anne Blank, de hoofdfiguur uit dezen roman, door Jilles Limburg ten tooneele wordt gevoerd. Blijkens vorige publicaties heeft de schrijver zijn hart verpand aan dezen held. Nu, laten we hopen dat we in „Edith's huwelijk” voor het laatst op de belevenissen van dezen boeken-dominé getraceerd worden. Het zou werkelijk heel onaangenaam zijn om hem tot zijn emeritaat te moeten gadeslaan, geteekend in boeken van het slag van „Edith's huwelijk”.

Jilles Limburg kan niet schrijven. En nu bedoelen we schrijven in de allereenvoudigste teekenis: zinnen vormen die loopen. Er komen in dit boek zinnen voor die kop noch staart hebben. Men zou daar heel gemakkelijk eenige bladzijden mee kunnen vullen, zonder eerst te moeten zoeken. Dat is echter niet noodig. Maar omdat een recensent toch moet bewijzen wat hij beweert, laten we een kleine bloemlezing volgen. U krijgt dan meteen een indruk van den stijl, waarin dit boek geschreven werd.

— blz. 18. Daarom was Ferdinand ook lid van deze beweging geworden, hoewel hij er geen werkzaam aandeel aan nam, nooit een vergadering bezocht en wanneer hij Zaterdagavond en Zondags, als hij bij zijn verloofde was ging hij, als het even kon, met haar wandelen, of ontrok hij zich op andere wijze aan het gezelschap, omdat hij er niets voor voelde om elk uur van zijn vrijen tijd over „actie” en „staken” te spreken.

— blz. 87. Eenmaal argwaan, merkte hij aan ieder ding de verandering, die met haar had plaats gevonden.

— blz. 100. 't Was dat alleen Edith, die deze gelegenheid niet wilde laten voorbijgaan, zonder dat ze hem enige vragen gedaan had, die haar hart benauwden, begon, anders was er niets gesproken geworden.

In het laatste boeknummer van de Standaard poneert mevrouw Hendrika Kuyper—van Oordt de stelling: „Wie schrijven gaat moet zijn taal volkomen beheerschen”. Ze breekt een lans voor den goeden, d.i. den zuiveren stijl. De hoofdzin moet op zijn plaats staan, en op het eerste gezicht begrepen worden. Nu, ik geef u dat te doen bij het proza van Jilles Limburg! In alle opzichten vertoont dit boek de sporen van haastig geschreven te zijn. Er springt een architect in rond, die op de eerste bladzijden Roorda heet. In het laatste hoofdstuk heet deze man plotseling Verschoor. En daar wordt hij niet éénmaal met dien naam aangeduid, zoodat men nog aan een „slip of the pen” kan denken, maar acht maal in twee bladzijden.

En bleef het nu nog maar bij deze bezwaren. Maar we zijn genoodzaakt er te noemen van ernstiger aard. In elk der boeken van dezen schrijver wordt een groote plaats ingeruimd aan de kerk, althans, aan het leven der „kerkmenschen”. We zullen allen wel toestemmen dat de kerkbanken niet gevuld worden door heiligen. Maar in de boeken van Jilles Limburg worden deze menschen, de leden dus van Christus' kerk, u voorgesteld als een verzameling huichelaars, oplichters en farizeers.

Bijna zonder de kat in 't

Het lust roman na t-schijnlijks e dat zich toe te bestemp is klaarblijks geweest om te houden: loovige zoek meisje als E verdachtma ds Blank.

De koster die zich be van den k bussen leeg slecht leeg ouderling i derde lid v zich niet on zin, den d lasteren. W voor het e en naar een heb ik teger verlaten hel de schrijver schen was z voor wie al van dienzell ver even la Anne Blank sprak van vervuld van van die jong den indron Me dunkt

Het is ni te moeten : boek voork de „Vereeni we hopen, theek beter devies dat

V
V
V
C

Want „E is niet boei bouwt de haar af.

M.

Na onder hebben gez te bereiden dat niet z eiland rust ree en toer stormklaar werpen van plaats heeft passeerd.) zijn. Eenv en spoedig slechts een verblijf gev was zoo: d den korten werd hebb zee in.

Nu meld vreezen „o vrees is n ten Z. van ze dezen l op de no Dat ze late zonder het koers heb Euroclydoi en zuidoog

De Midd geen komp en daarme de hoogte stonden hu Voorts wi de Kleine was voor rende het het westen aan den n

1) Breusin